Ayrılığın ekonomik sonuçları

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Ortak pazarın kaybı

Ayrılık, 1959 sanayi stratejisinin dayandığı umudu sona erdirdi. Singapur, plancılarının 1959'dan beri hesaba kattığı yaklaşık 12 milyon kişilik bir ortak pazar beklentisini yitirdi. Uygulamada kayıp, rakamın düşündürdüğünden küçüktü, çünkü ortak pazar hiçbir zaman hayata geçirilmemişti. Goh Keng Swee daha birleşme döneminde ortak pazarın yararlarının bir zamanlar düşündüğü kadar büyük olmadığı sonucuna varmıştı.[1]

Lee dengesizliği ayrılık günü somut bir örnekle anlattı. Petaling Jaya'da üretilen Dunlop lastikleri Singapur'a gümrüksüz giriyordu. Jurong'da üretilen Bridgestone lastikleri ise Federasyon'da kotayla karşılaşıyordu. Lee'ye göre satın alma gücü bakımından Singapur, birleşik pazarın yaklaşık yüzde 40'ını, yarımada ise yüzde 60'ını oluşturuyordu. Oysa Singapur'un nüfusu toplamın yalnızca dörtte biriydi.[2] Lee buradan, gelecekteki her türlü ekonomik işbirliğinin bir karşılık (quid pro quo) gerektireceği sonucunu çıkardı.

Yine de Malaya'ya bağımlılık gerçekti. Lee bunu aynı basın toplantısında gösterdi. Singapur ticaretinin yaklaşık yüzde 24'ünün Malaya ile, yüzde 4 ila 5'inin de Sabah ve Sarawak ile yapıldığını tahmin ediyordu. Suyu ise Johore'dan geliyordu. Lee

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

ayrıca İngiliz üslerinin yılda yaklaşık 400 milyon dolara mal olduğunu, Singapur'un yıllık bütçesinin ise yalnızca 120 milyon dolar civarında olduğunu belirtti.[3] Bu rakamlar yeni devletin ekonomik sorununu tanımlıyordu. Ticaret ve su için komşularına ihtiyaç duyuyor, kendi savunmasının bedelini ise ödeyemiyordu.

Büyüme, ticaret ve işsizlik

Resmî milli gelir hesapları o yılların şoklarını açıkça gösterir. 2015 zincirlenmiş fiyatlarıyla reel GSYH 1963'teki 10.463,5 milyon dolardan 1964'te 10.138,8 milyon dolara düştü. Bu, yaklaşık yüzde 3,1'lik bir daralmaydı. GSYH 1965'te 10.933,1 milyon dolara, 1966'da 12.046,1 milyon dolara toparlandı. Bu da yaklaşık yüzde 7,8 ve yüzde 10,2'lik büyümeye karşılık geliyordu.[4] Daha eski tahminler 1964'teki düşüşü yaklaşık yüzde 4 olarak verir. Aradaki fark muhtemelen milli gelir hesaplarının sonraki revizyonlarından kaynaklanmaktadır.[5]

Düşüşün bileşimi, Konfrontasyon'un nereyi vurduğunu gösterir. Transit ticaret tüccarlarının sektörü olan toptan ve perakende ticaretin katma değeri 1963'teki 2.006,6 milyon dolardan 1964'te 1.595,2 milyon dolara geriledi. Bu, yaklaşık beşte birlik bir düşüştü. İmalat sanayii aynı yıl 1.365,3 milyon dolardan 1.407,7 milyon dolara, finans ve sigorta ise 234,2 milyon dolardan 253,9 milyon dolara yükseldi. Toplam mal ticareti 1963'teki yaklaşık 7,75 milyar dolardan 1964'te yaklaşık 6,25 milyar dolara düştü. Bu düşüş, Endonezya ile ticaretin askıya alınmasına bağlanır.[6]

Hükümetin kendi tarihsel anlatımına göre reel GSYH 1960 ile 1965 arasında yıllık bileşik yüzde 5,7 oranında büyüdü. Birleşme döneminde imalat sanayiinde yaklaşık 21.000 iş yaratıldı. Yine de işsizlik iki haneli düzeyde kaldı. Hızla büyüyen bir işgücüyle karşı karşıya olan hükümet için bu rakam kaygı vericiydi. Nüfus 1965'e gelindiğinde 1.886.900'e ulaşmıştı. Böylece ayrılık, ekonominin Konfrontasyon'un etkilerinden toparlanmaya başladığı, işgücü piyasasının ise genç nüfusu hâlâ emecek durumda olmadığı bir anda gerçekleşti.[7]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Mali egemenlik

Ayrılık, Singapur'a vergi matrahının tamamını geri verdi. Ulusal vergilerin yüzde 40'ı oranındaki federal hükümete katkı, J Eki'nin yürürlükten kaldırılmasıyla sona erdi. Hükümet, karşı çıktığı federal vergileri de kaldırabildi. Lee 9 Ağustos 1965'te ciro vergisinin derhâl kaldırılacağını açıkladı. Bordro vergisinin yerini ise, eğer gerekirse, bir işsizlik sigortası sistemine yapılacak katkı alacaktı.[8]

Mali egemenlik yeni yükler de getirdi. Singapur artık kendi savunmasını ve dış temsilciliklerini finanse etmek zorundaydı. Lee bu maliyetleri İngiliz üslerine ilişkin rakamlarla anlatmıştı. Öte yandan Singapur vergi teşvikleri üzerinde tam kontrol kazandı. Federal makamların son derece cimri davrandığı öncü sanayi statüsü (pioneer status), artık yalnızca Singapur hükümetinin elinde bir araç hâline geldi. Bu kısmın III. Bölümü, EDB'nin bu aracı yabancı üreticileri çekmek için nasıl kullandığını gösterir. IV. Bölüm ise aynı serbestliğin Asya Doları Piyasası'nı (Asian Dollar Market) yaratan 1968 vergi teşvikini nasıl mümkün kıldığını anlatır.

Para egemenliği

Ayrılığın en kalıcı mali sonucu parayla ilgiliydi. Singapur ve Malezya hâlâ ortak bir para kurulunun ihraç ettiği ve sterline iki şilin dört peni üzerinden bağlı olan Malaya ve İngiliz Borneo dolarını paylaşıyordu. Ayrılıktan sonra planlanan Malezya para birimi Singapur'da yabancı para olacaktı. Bu nedenle Singapur Maliye Bakanı Lim Kim San daha Ekim 1965'te ortak bir para birimi önerdi. 8 Kasım 1965'te Tan Siew Sin'e yazdığı mektupta ya bir para kurulu ya da ortak bir merkez bankası kurulmasını teklif etti.[9]

Müzakereler rezervlerin mülkiyeti etrafında düğümlendi. Bank Negara Malaysia para kurulunu çağdışı bularak reddetti ve Singapur rezervlerinin ayrı hesaplarda tutulmasını önerdi. Anlaşma taslağı, Singapur'a bu rezervler üzerinde tartışmasız bir mülkiyet ve kontrol hakkı tanımıyordu. Lim 4 Ağustos 1966'da Singapur'un "rezervlerini hiçbir zaman yabancı bir hükümetin kontrolündeki bir kuruma emanet etmeyeceğini" yazdı. 17 Ağustos 1966'da iki hükümet, 12 Haziran 1967'den itibaren ayrı para birimlerine sahip olacaklarını açıkladı.[10]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Bu tarihte, Malezya, Singapur ve Brunei kendi para birimlerini ihraç etmeye başlayınca para birliği sona erdi. Bir Para Birimlerinin Karşılıklı Değiştirilebilirliği Anlaşması (Currency Interchangeability Agreement), üç para biriminin başabaş değiştirilebilirliğini korudu. Bu durum, Malezya 8 Mayıs 1973'ten itibaren anlaşmadan çekilene kadar sürdü. Brunei ve Singapur değiştirilebilirliği bugüne kadar sürdürmektedir. Singapur bir para kurulunu korumayı seçti. Bu kurulun tarihini, Singapur Para Otoritesi'nin kuruluşuyla birlikte bu kısmın V. Bölümü ele alır. Rezervlere doğrudan ve tam olarak sahip olma ısrarı, D Kısmı'nın I. Bölümü'nde incelenen rezerv yönetiminin çıkış noktası oldu.[11]

Hinterlanttan dünyaya

Ayrılığın daha derin sonucu stratejikti. Singapur on dokuzuncu yüzyıldan beri bir hinterlandın limanı olarak yaşamıştı. Bu hinterlant önce takımadalar, ardından İngiliz Malayası olmuştu. Birleşme, bu hinterlandı federal bir anayasa aracılığıyla güvence altına alma girişimiydi. Girişimin başarısızlığı hükümeti pazarlar, sermaye ve teknoloji için bölgenin ötesine bakmaya zorladı.

Lee ilkeyi bağımsızlık günü ortaya koydu: Singapur "bizi kendimiz olarak rahat bırakmaya hazır dünyadaki her ülkeyle" ticaret yapmalıydı.[12] Sanayi stratejisi de buna göre değişti. Fabrikalar artık ihracat için üretecek, doğrudan yabancı yatırımla finanse edilecek ve devlet tarafından desteklenecekti. Finans sektörü de aynı mantığı izledi. 1968'de kurulan ve bu kısmın IV. Bölümü'nde incelenen, Asya saat dilimindeki offshore dolar piyasası hiçbir hinterlanda ihtiyaç duymuyordu. İhtiyaç duyduğu şey istikrarlı bir para birimi, güvenilir bir hukuk sistemi ve vergi teşviki vermeye istekli bir hükümetti. Singapur artık bunların her birini tek başına kontrol ediyordu.

Notlar

1. SG101 (Singapur Hükümeti), "1959–1965: Early Economic Strategies" (erişim tarihi: Kasım 2026): birleşmenin yaklaşık 12 milyon kişilik birleşik bir pazar yaratması bekleniyordu. SG101, "1959–1965: Early Economic Strategies"

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

(erişim tarihi: Kasım 2026): Goh Keng Swee'nin vardığı sonuç olarak ortak pazarın yararları "were not as substantial as he once believed". ↩

2. Lee Kuan Yew, 9 Ağustos 1965 tarihli basın toplantısı, s. 13–14: "Dunlop tyres from Petaling Jaya come to Singapore free"; "Bridgestone tyres made in Jurong can't go to the Federation because I think there's a quota restriction"; satın alma gücü bakımından "we are 40 per cent, they are 60 per cent". ↩

3. Lee Kuan Yew, 9 Ağustos 1965 tarihli basın toplantısı, s. 2–3: "Our water supply comes from Johore. Our trade … I think about 24 per cent – with Malaya, and about 4 to 5 per cent with Sabah and Sarawak"; üsler "comes to about $400 million a year, and Singapore's annual budget is only about $120 million". ↩

4. Singapore Department of Statistics, Table Builder, "Gross Domestic Product In Chained (2015) Dollars, By Industry (SSIC 2020), Annual" (M015721 numaralı tablo, erişim tarihi: Kasım 2026): GSYH 10.463,5 milyon dolar (1963), 10.138,8 milyon dolar (1964), 10.933,1 milyon dolar (1965) ve 12.046,1 milyon dolar (1966); büyüme oranları yazar tarafından hesaplanmıştır. ↩

5. Alvin Tan, "Konfrontasi", *BiblioAsia*, Ocak–Mart 2024, Cheng Siok Hwa'ya atıfla: 1964'te "GDP fell by 4 percent", 1965'te toparlanma. ↩

6. Singapore Department of Statistics, M015721 numaralı tablo (erişim tarihi: Kasım 2026), 2015 zincirlenmiş fiyatlarıyla: toptan ve perakende ticaret 2.006,6 milyon dolar (1963), 1.595,2 milyon dolar (1964), 1.649,0 milyon dolar (1965); imalat sanayii 1.019,3 milyon dolar (1960), 1.365,3 milyon dolar (1963), 1.407,7 milyon dolar (1964), 1.573,6 milyon dolar (1965); finans ve sigorta 234,2 milyon dolar (1963), 253,9 milyon dolar (1964), 279,1 milyon dolar (1965). Wikipedia, "Singapore in Malaysia" (erişim tarihi: Kasım 2026): toplam ticaret "$7.7535" (1963) düzeyinden "$6.2498" (1964) düzeyine geriledi, bu Endonezya ticaretinin askıya alınmasına bağlanır (makaledeki birim gösterimi hatalıdır, büyüklük mertebesi milyar dolardır); Singapore Department of Statistics, M451001 numaralı tablo ("Merchandise Trade By Commodity Section, (At Current Prices), Monthly", erişim tarihi: Kasım 2026): 1964'ün on iki ayına ait toplam mal ticareti 6.255,1 milyon dolar eder;

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

tablo, 2003 öncesi verilerin 1964'te askıya alınmış olan Endonezya ile ticareti içermediğini belirtir. ↩

7. SG101, "1959–1965: Early Economic Strategies" (sg101.gov.sg/economy/surviving-our-independence/1959-1965, erişim tarihi: Kasım 2026): reel GSYH 1960–1965 döneminde yıllık bileşik yüzde 5,7 büyüdü; imalat sanayiinde yaklaşık 21.000 iş yaratıldı; "the unemployment percentage still hovered in the double digits". Singapore Department of Statistics, M810001 numaralı tablo (erişim tarihi: Kasım 2026): 1965'te toplam nüfus 1.886.900. ↩
8. Lee Kuan Yew, 9 Ağustos 1965 tarihli basın toplantısı, s. 5: "It is the intention of the Singapore Government to revoke the turnover tax forthwith. And, the payroll tax I think will be revoked as payroll tax", yerine muhtemelen "for an unemployment insurance scheme" bir katkı gelecektir. ↩
9. GIC, *Bold Vision*, 2. bölüm, "Second Separation" (erişim tarihi: Kasım 2026): Malaya doları, Board of Commissioners of Currency of Malaya and British Borneo tarafından ihraç ediliyor ve "pegged to sterling at the rate of two shillings and four pence" idi; 1960 tarihli Para Anlaşması (Currency Agreement) her iki hükümete de "an 18-month notice to leave the currency board" verme imkânı tanıyordu. GIC, *Bold Vision*, 2. bölüm (erişim tarihi: Kasım 2026): Lim Kim San ortak para birimi konusunu "as early as October 1965, just two months after separation" gündeme getirdi; 8 Kasım 1965'te Tan Siew Sin'e yazarak bir para kurulu ya da ortak bir merkez bankası önerdi. ↩
10. GIC, *Bold Vision*, 2. bölüm (erişim tarihi: Kasım 2026): Bank Negara para kurulunu "anachronistic" buluyordu; resmî müzakereler 10 Haziran 1966'dan itibaren; Singapur'a "was not guaranteed indisputable ownership and control of its reserves"; Lim'in 4 Ağustos 1966 tarihli mektubu. GIC, *Bold Vision*, 2. bölüm (erişim tarihi: Kasım 2026): 17 Ağustos 1966'da iki hükümet, Singapur ve Malezya'nın "would have separate currencies from 12 June 1967" olduğunu açıkladı. ↩
11. Wikipedia, "Malaya and British Borneo dollar" (erişim tarihi: Kasım 2026): "On 12 June 1967, the currency union came to an end"; Malaya ve İngiliz Borneo doları 16 Ocak 1969'da yasal ödeme aracı olmaktan çıktı. GIC, *Bold*

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Vision, 2. bölüm (erişim tarihi: Kasım 2026): para birimleri "fully interchangeable at par value, in all three countries" idi; "The agreement lasted till 8 May 1973, when the Malaysian government opted out of it"; Brunei ve Singapur bunu "till this day" sürdürüyor. ↩

12. Lee Kuan Yew, 9 Ağustos 1965 tarihli basın toplantısı, s. 6: "we ought to trade with every country in the world that is prepared to leave us alone to be ourselves". ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com